

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20 ¹⁸ он ⁰¹ дугаар
сарын ²⁶-ны өдөр

Дугаар ^{ХЭГ/204}

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
Д.ОЮУНХОРОЛ ТАНАА

Асуулгын хариу хүргүүлэх тухай

Шатахууны нөөц, үнийн хэлбэлзлийн талаар Засгийн газраас баримталж байгаа бодлого, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний талаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад хандаж тавьсан Та бүхний асуулгын хариуг холбогдох байгууллагаар бэлтгүүлэн үүгээр Танд хүргүүлж байна.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын Хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Г.ЗАНДАНШАТАР

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН Д.ОЮУНХОРОЛ, З.НАРАНТУЯА,
Г.ТЭМҮҮЛЭН НАРААС ЕРӨНХИЙ САЙД У.ХҮРЭЛСҮХЭД
ХАНДАН ТАВЬСАН АСУУЛГЫН ХАРИУ

1. Түлш, шатахууны үнэ нэмэгдэж, зохиомол хомсдол үүсэж байгаатай холбогдуулан шатахуун түлшний хомсдлыг арилгах, үнийг тогтвортой байлгах талаар ойрын үед Монгол Улсын Засгийн газрын зүгээс ямар арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж байгаа талаар.

2018 оны 1 дүгээр сарын 23-ны өдрийн байдлаар улсын хэмжээнд дунджаар ердийн хэрэглээний 39 хоног /112,830.61 тн/-ийн газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөцтэй байгаа бөгөөд үүнээс А-80 автобензин 60 /14,416.06 тн/, Аи-92 болон Аи-95 автобензин 41 /40,699.19 тн/, дизелийн түлш 38 /56,060.35 тн/, ТС-1 онгоцны түлш 18 хоног /1,655.0 тн/-ийн нөөцтэй байна.

Засгийн газрын 2016 оны 11 дүгээр сарын 16-ны өдрийн 147 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүний 2017 оны компанийн нөөцийг 81,9 мянган тонн буюу 30 хоногийн хэрэглээнээс доошгүй байхаар тогтоосны дагуу Ашигт малтмал, газрын тосны газар нь шатахууны импорт, худалдаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдтэй гэрээ байгуулан гэрээний хэрэгжилтийг ханган ажилласан.

Мөн Засгийн газрын 2017 оны 10 дугаар сарын 3-ны өдрийн 297 дугаар тогтоолоор 2018 онд бүрдүүлэх компанийн нөөцийн хэмжээг 94700 тонн байхаар тогтоосон. Тогтоолын хавсралтаар батлагдсан компанийн нөөц бүрдүүлэх үүрэг бүхий 21 компанитай 2018 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн дотор гэрээг байгуулж, хэрэгжилтийг хангуулан ажиллаж байна.

2016 оны 7 сараас эхлэн валютын ханш өссөн, шатахууны импортын үнэ нэмэгдсэнтэй холбогдуулан газрын тосны бүтээгдэхүүн импортолж, худалдаа эрхэлдэг компаниуд эдийн засгийн хувьд алдагдалтай ажиллаж, дотоодод борлуулж байгаа шатахууны жижиглэнгийн үнийг нэмэх саналыг удаа дараа ирүүлснийг үндэслэн 2016 оны 10-11 дүгээр саруудад Засгийн газрын 109, 166 дугаар тогтоолоор татварын зохицуулалт хийснээр шатахууны үнийг тогтвортой байлгаж чадсан.

Гэвч дээрх шийдвэрүүд гарснаас хойш 2017 оны 1 дүгээр сарын шатахууны импортын үнийг өмнөх сартай харьцуулахад төрөл тус бүр дээр тонн тутамд 41-60 ам.доллараар өсөж, мөн төгрөгийн ханш суларсаар байсан (2017 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрийн Монголбанкны албан ханш 2489.53 төгрөг) нь шатахууны жижиглэн борлуулалтын үнэд нөлөөлөхүйц хэмжээнд хүрсэн.

Иймд Засгийн газрын 2016 оны 15 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, үнийг тогтворжуулах асуудлыг зохион байгуулах, хяналт тавих үүрэг бүхий төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагуудын хамтарсан зөвлөл”-ийн гуравдугаар хуралдааныг 2017 оны 1 дүгээр сарын 13-ны өдөр зохион байгуулсан. Уг зөвлөлөөс “Монгол Улсын мөнгөн тэмдэгт төгрөгийн ханш, долларын

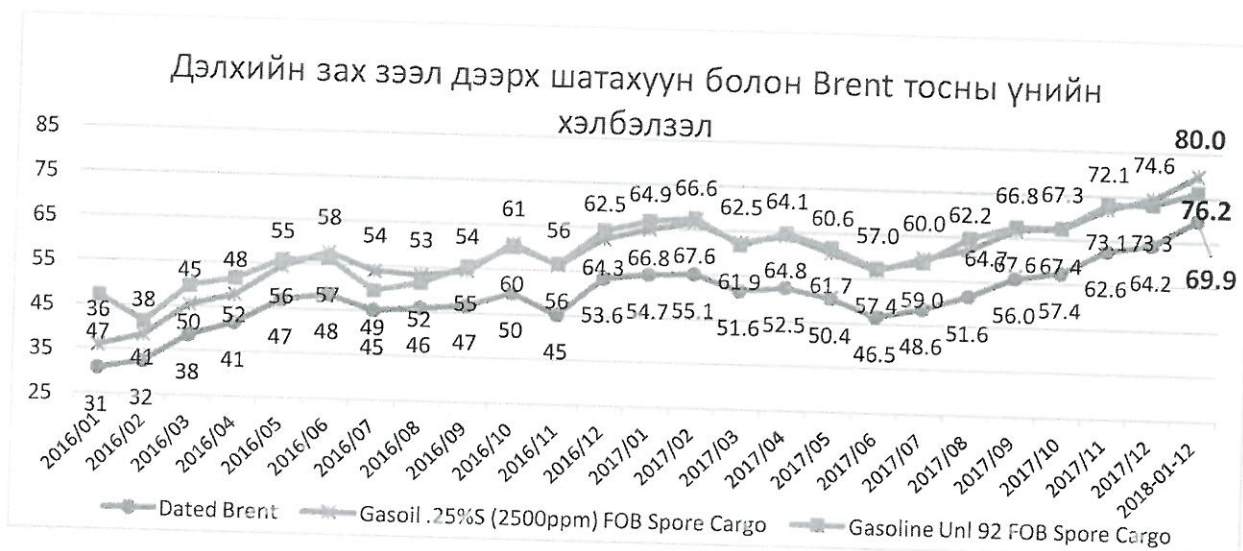
эсрэг эрс суларсантай холбогдон, дотоодод борлуулж байгаа шатахууны жижиглэнгийн үнийг нэмэгдүүлэхгүйгээр автобензин, дизель түлшний онцгой албан татварын хэмжээг оновчтой хэлбэрээр бууруулах нь зүйтэй” гэсэн Зөвлөмжийг гаргаж Засгийн газарт ирүүлсэн.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 1 дүгээр сарын 25-ны өдрийн 34 дүгээр тогтоолоор татварын зохицуулалт хийж, импортын автобензин, дизелийн түлшинд ногдох онцгой албан татварын хэмжээг төвийн бүсэд 30,000-70,000 төгрөгөөр, зүүн бүсэд Эрээцав боомтоор орж ирэх шатахууны онцгой албан татварын хэмжээг төрөл тус бүр дээр тэглэж, дотоодод борлуулж байгаа шатахууны жижиглэнгийн үнийн өсөлтийг саармагжуулах талаар арга хэмжээ авсан.

Бүтээгдэхүүний төрөл <i>/октаны хэмжээ/</i>	Онцгой албан татвар		Тогтоол огноо, дугаар
	<i>Сүхбаатар, Замын-Үүд, Алтанбулаг</i>	<i>Эрээнцав</i>	
2016 он 10 сар			Засгийн газрын 2016.10.05-ны өдрийн 65 дугаар тогтоол
90 хүртэл	260,000 ₮/тн	130,000 ₮/тн	
90 болон түүнээс дээш	260,000 ₮/тн	130,000 ₮/тн	
Дизель	280,000 ₮/тн	150,000 ₮/тн	
2016 он 11 сар			Засгийн газрын 2016.11.30-ны өдрийн 166 дугаар тогтоол
90 хүртэл	160,000 ₮/тн	30,000 ₮/тн	
90 болон түүнээс дээш	160,000 ₮/тн	30,000 ₮/тн	
Дизель	180,000 ₮/тн	50,000 ₮/тн	
2017 он 1 сар			Засгийн газрын 2017.01.25-ны өдрийн 34 дүгээр тогтоол
90 хүртэл	50,000 ₮/тн	0 ₮/тн	
90 болон түүнээс дээш	30,000 ₮/тн	0 ₮/тн	
Дизель	70,000 ₮/тн	0 ₮/тн	

Монгол Улсын Засгийн газар, Олон улсын валютын сантай хамтран “Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлэх хүрээнд автобензин, дизель түлшний онцгой албан татварын хэмжээг 7, 10 дугаар саруудад үе шаттайгаар сэргээхээр тохиролцсон. Гэтэл дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнэ 2017 оны 7 дугаар сараас өсөж эхэлсэн бөгөөд ОУВС-тай хэлэлцэн тохирсон Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийн хүрээнд автобензин, дизелийн түлшний онцгой албан татварын хэмжээг 7, 10 дугаар саруудад сэргээхээр болсон нь шатахууны үнийг тогтвортой барих боломжийг алдагдуулж эхэлсэн.

БРЭНТ нэр төрлийн газрын тосны үнэ ханшийн өөрчлөлт:

ОХУ-ын Уралс төрлийн газрын тосны үнэ ханшийн өөрчлөлт:

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2018 оны 1 дүгээр сарын 15-ны өдрийн 13 дугаар тушаалаар батлагдсан “Шатахууны жижиглэнгийн үнийн бүрдэлт, компаниудын ашиг, алдагдлын тооцоог судлаж санал, дүгнэлт гаргах” үүрэг бүхий Ажлын хэсгийн дүгнэлтээр гадаад зах зээл дээрх үнийн өсөлттэй холбоотойгоор шатахуун импортлон, жижиглэнгээр борлуулж буй аж ахуй нэгжүүд алдагдалтай ажиллаж байгаа нь тогтоогдсон.

Роснефть компанийн 2018 оны 2 дугаар сарын шатахууны импортын үнэ нь дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнийн өсөлттэй холбоотойгоор өмнөх сартай харьцуулахад 24-43 ам.доллар/тн-оор нэмэгдэх төлөвтэй байна.

Үнийн энэ өсөлт нь шатахууны жижиглэн борлуулалтын үнэд бүтээгдэхүүний төрөл, бүсээс хамааран өнөөгийн аж ахуйн нэгжүүдийн 153-303 төгрөгийн алдагдалтай байгаа үнэ дээр литр тутамд 51-103 төгрөгийн сөрөг нөлөөг нэмж үзүүлж болзошгүй гэсэн таамаглал байна. Улмаар шатахууны жижиглэн борлуулалтын үнэ литр тутамд 204-389 орчим төгрөгийн алдагдал хүлээх тооцоо гарсан.

“Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, үнийг тогтворжуулах асуудлыг зохион байгуулах, хяналт тавих үүрэг бүхий төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагуудын хамтарсан зөвлөл”-ийн 2018 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн, “Өргөн хэрэглээний А-80, Аи-92 автобензиний хангамж, үнийн тогтвортой байдлыг ханган ажиллах” зөвлөмжийг импортлогч компаниудад гаргасан. Гэвч автобензин, дизель түлшний онцгой албан татварын хэмжээнд зохицуулалт хийх талаар ОУВС-тай яриа хэлэлцээ хийж, холбогдох арга хэмжээг яаралтай авах нөхцөл байдал үүссэн.

Үүнтэй уялдуулан Засгийн газар шуурхай ажиллаж, гадаад зах зээлээс хамааралтай шатахууны үнэ өсвөл ард иргэдэд ирэх үнийн дарамтыг бууруулах, инфляц болон эдийн засгийн өсөлтийг тогтвортой хадгалах зорилгоор Засгийн газрын 2018 оны 01 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуралдаанаар А-80, АИ-92 автобензиний онцгой албан татварын хэмжээг “тэг” болгон өөрчлөлт оруулаад байна. 2018 оны 1 сарын 26-ны өдрийн байдлаар шатахууны жижиглэн худалдаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн борлуулалтын үйл ажиллагаа хэвийн явагдаж байна.

2. Өнөөдөр үүсээд байгаа газрын тосны бүтээгдэхүүний хомсдол, үнэ нэмж байгаа гадаад болон дотоод хүчин зүйлийн талаар хийсэн бодит судалгаа, дүгнэлт гаргасан эсэх тайлбар өгөх, татвар үнийн бодлогоор болон эрсдлийн сан үүсгэж зохицуулах боломжтой эсэх.

Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын даргын 2018 оны 1 дүгээр сарын 15-ны өдрийн 13 дугаар тушаалаар батлагдсан шатахууны жижиглэнгийн үнийн бүрдэлт, компаниудын ашиг, алдагдлын тооцоог судалж санал, дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Ажлын хэсэг байгуулагдаж шатахуун түгээх станцын үйл ажиллагаанд үзлэг хийх, бүтээгдэхүүн нөөцлөх агуулахын үлдэгдэл, нөөцийн талаар газар дээр нь очин нөхцөл байдалтай танилцах, шатахууны жижиглэнгийн үнийн бүрдэлт, компаниудын ашиг, алдагдлын тооцоог судлах зэрэг чиглэлээр дэд ажлын хэсгүүд байгуулан шуурхай ажиллаж, дараах санал дүгнэлтийг гаргасан. Үүнд:

1. Роснефть компанийн 2018 оны 1 дүгээр сарын импортын үнэ (А-80 638\$/тн, Аи-92 668\$/тн, дизель түлш 631\$/тн)-ийг жижиглэн борлуулалтын литрт шилжүүлэхэд А-80 автобензин 1,156 төгрөг, Аи-92 автобензин 1,243 төгрөг, дизель түлш 1,289 төгрөг байгаа дээр онцгой албан татвар, гаалийн албан татвар, НӨАТ, автобензин, дизель

түлшний албан татвар зэрэг 4 төрлийн татварыг нэмэгдүүлэхэд бүтээгдэхүүний өртөг литр тутамд А-80 автобензин 1,508 төгрөг, Аи-92 автобензин 1,634 төгрөг, дизель түлш 1,750 төгрөг байгаа нь өнөөгийн борлуулж байгаа дүнгээс давсан буюу алдагдалтай ажиллаж байна.

2. Компаниудаас ирүүлсэн тооцоо, судалгаан дээр үйл ажиллагааны зардал нь тухайн компанийн бүтцээс хамааран зөрүүтэй байна. Цаашид хяналт, шалгалтын эрх бүхий холбогдох төрийн байгууллагууд хамтран 2018 оны 2 дугаар сарын 10-ны өдрөөс компани тус бүрийн жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд шалгалт хийж, импортлогч компаниудын үйл ажиллагааны зардлын тооцоог гарган, шатахууны жижиглэн борлуулалтын үнийн бүтцийг бодитоор тогтоох, үйл ажиллагааны зардал өндөр буюу шатахуун түгээх станцын тоо хэмжээ олон, нийгмийн хариуцлагатай байдал зэрэг хүчин зүйлийг харгалзан татварын зохицуулалт хийх арга хэмжээ авах нь зүйтэй гэж үзэж байна.

3. Роснефть компанийн 2018 оны 2 дугаар сарын шатахууны импортын үнэ нь дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнийн өсөлттэй холбоотойгоор өмнөх сартай харьцуулахад 24-43 ам.доллар/тн-оор нэмэгдэх төлөвтэй байна. Уг үнийн өсөлт нь шатахууны жижиглэн борлуулалтын үнэд бүтээгдэхүүний төрлөөс хамааран өнөөгийн аж ахуйн нэгжүүдийн 153-303 төгрөгийн алдагдалтай байгаа үнэ дээр литр тутамд 51-103 төгрөгийн сөрөг нөлөөг үзүүлж болзошгүй байна.

Үүний дагуу Засгийн газрын 2016 оны 8 дугаар сарын 3-ны өдрийн 15 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, үнийг тогтворжуулах асуудлыг зохион байгуулах, хяналт тавих үүрэг бүхий төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагуудын хамтарсан зөвлөл”-ийн 2018 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцэн дараах Зөвлөмжийг гаргасан. Үүнд:

1. Шатахууны худалдаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдэд, өргөн хэрэглээний автобензиний /А-80, Аи-92/ хангамж, үнийн тогтвортой байдлыг хангах,

2. Ашигт малтмал, газрын тосны газар, Шударга өрсөлдөөн, хэрэглэгчийн төлөө газар болон холбогдох хяналт, шалгалтын байгууллагад, шатахууны худалдаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүд шатахууны хангамжийн тогтвортой байдлыг ханган ажиллаж байгаа болон жижиглэн борлуулалтын үнэд өөрчлөлт оруулж байгаад хяналт тавьж ажиллах,

3. Зөрчлийн тухай хуулийн 14.5 дугаар зүйлийн 15-ын “Шатах, тослох материалыг төвлөрсөн хот, суурин газрын замаар өдрийн цагаар тээвэрлэсэн бол хүнийг гурван зуун нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг гурван мянган нэгжтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгөөр торгоно” гэсэн заалтад өөрчлөлт оруулахыг судалж, шийдвэрлэх (тодорхой хугацаанд түр зөвшөөрөл олгох),

4. Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, жижиглэн борлуулалтын үнийн талаарх бодит мэдээллийг тус тусын чиглэлээр олон нийтэд сурталчлан таниулах ажлыг зохион байгуулах зэрэг болно.

Зөвлөмжийн дагуу Засгийн газрын 2018 оны 1 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуралдаанаар А-80, Аи-92 автобензиний онцгой албан татварын хэмжээг “тэг” болгон өөрчлөлт оруулаад байна.

Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамнаас шатахууны нөөцийн хомсдол үүсэх нөхцөлд Эрсдлийн сан үүсгэж зохицуулах талаар арга хэмжээний саналыг тусгасан Төрөөс газрын тосны салбарт баримтлах бодлогын баримт бичгийг /2017-2027/ боловсруулж байна.

3. Дотоод хэрэглээний суурь үнэд голлон нөлөөлдөг стратегийн ач холбогдол бүхий шатахуун, түлшний хангалт, импортын байдал, зах зээлийн нийлүүлэлтийн талаар цаашид баримтлах Засгийн газрын бодлогыг танилцуулах нь.

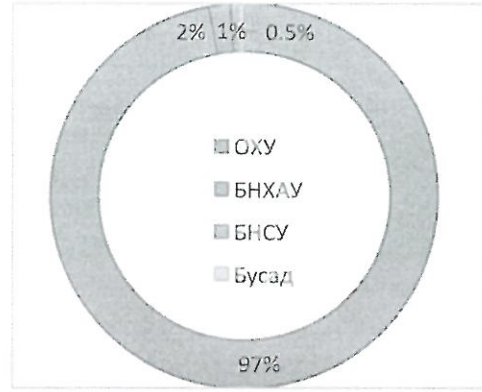
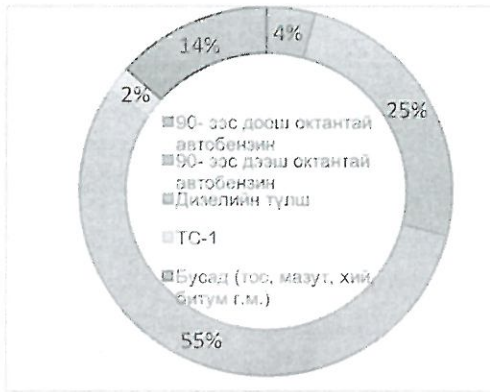
Монгол Улс газрын тосны бүтээгдэхүүнийхээ хэрэгцээг 100 хувь импортоор хангадаг бөгөөд 2014 онд 1.3 сая.тн, 2015 онд 1.19 сая.тн, 2016 онд 1.22 сая.тн, 2017 онд 1.49 сая.тн газрын тосны бүтээгдэхүүн тус тус импортлосон.

График 1: Монгол улсын газрын тосны бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ /мян.тонн/

Автобензин, дизелийн түлшний импорт 2006-2013 оныг хүртэл жилд дунджаар 10 хувиар өсөж ирсэн. Эдийн засгийн нөхцөл байдалтай холбоотойгоор 2014, 2015 жилд импортын хэмжээ буурсан ба 2016 оноос дэлхийн зах зээл дээрх газрын тосны үнийн бууралттай уялдуулан импортын хэмжээ нэмэгдэж, 2017 онд 20 хувиар өссөн үзүүлэлттэй байна. Цаашид эдийн засгийн өсөлттэй уялдан дотоодын хэрэглээ нэмэгдэх төлөвтэй байна.

График 2: Газрын тосны бүтээгдэхүүний импорт бүтэц, улсаар:

Өнгөрсөн оны газрын тосны бүтээгдэхүүний импортыг бүтцээр нь авч үзвэл 90-ээс дээш октантай автобензин 25 хувь, 90-ээс доош октантай автобензин 4 хувь, дизель түлш 55 хувь, онгоцны түлш 2 хувь, бусад (тос тосолгооны материал, мазут, хий) 14 хувийг эзэлж байна. Нийт импортын 94.8 хувийг ОХУ, 3.1 хувийг БНСУ, 1.8 хувийг БНХАУ, үлдсэн 0.3 хувийг бусад улсуудаас тус тус импортлоод байна.

“Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, үнийг тогтворжуулах асуудлыг зохион байгуулах, хяналт тавих үүрэг бүхий төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагуудын хамтарсан зөвлөл”-ийн 2018 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдрийн хуралдаанаас шатахууны хангамжийн тогтвортой байдлыг хангах зорилгоор шатахууны импортын үнийн өсөлт, онцгой албан татварын өөрчлөлт, валютын ханшийн хэлбэлзэл зэрэг гадаад, дотоод хүчин зүйлстэй уялдуулан дизель түлш, Евро-5 стандартын чанарын шаардлага хангасан автобензиний жижиглэн борлуулалтын үнийг хэрэглэгчдэд дарамт багатайгаар тодорхой хугацаанд үе шаттайгаар өөрчлөлт оруулан, цаашид зах зээлийн горимд аажмаар шилжүүлэх бодлого баримтлан ажиллах зөвлөмжийг гаргасан.

Цаашид шатахууны жижиглэн борлуулалтын үнийг зах зээлийн горимд аажмаар шилжүүлэх, “Агаар, орчны бохирдолыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр”-т тусгагдсан зорилтыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд Евро-5 стандартын чанарын шаардлага хангасан шатахууны хэрэглээг нэмэгдүүлэх, чанар, стандарттай уялдуулан автобензин, дизель түлшний онцгой албан татварын хэмжээг тогтоох хууль, эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх, газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих бодлогыг баримтлан ажиллаж байна.

4. Улсын хэмжээнд шатахуун, түлшний нөөц ямар түвшинд байгаа болон цаашид нөөцийг нэмэгдүүлэх талаар ямар тодорхой арга хэмжээ авах, улсын мэдлийн газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулах хэд байгаа, цаашид хүчин чадлыг нь хэрхэн нэмэгдүүлэхээр төлөвлөж байгаа талаар.

Монгол Улсын Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай хуульд зааснаар шатахууны нөөц нь улсын болон компанийн нөөцөөс бүрдэнэ гэж заасан.

Улсын 2012 оны төсвийн хөрөнгө болон Засгийн газрын эрсдэлийн сангийн хөрөнгөөр бүрдүүлсэн 12.7 мянган тонн (зуны дизелийн түлш 10191.7 тонн, АИ-92 автобензин 2538.8 тонн) улсын нөөцийн шатахууныг аж ахуйн нэгжүүдтэй сэлгэх гэрээ

байгуулан хадгалуулж байна. Энэ нь тоо хэмжээ, чанараа алдахгүй, хадгалалтын хөлс шаардлагагүй зэрэг улсын агуулах сав хязгаарлагдмал өнөөгийн нөхцөл байдалд давуу талтай хэдий ч онцгой нөхцөл, шаардлага үүссэн үед татан авалтад цаг хугацаа алдах эрсдэлтэй. Цаашид улсын нөөцийн шатахууныг нэмж бүрдүүлэх шаардлагатай.

2018 оны 1 дүгээр сарын 23-ны өдрийн байдлаар улсын хэмжээнд дунджаар ердийн хэрэглээний 39 хоног (112,830.61 тн)-ийн газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөцтэй байгаа бөгөөд үүнээс А-80 автобензин 60 хоног (14,416.06 тн), Аи-92 болон Аи-95 автобензин 41 хоног (40,699.19 тн), дизелийн түлш 38 хоног (56,060.35 тн), ТС-1 онгоцны түлш 18 хоног (1,655.0 тн)-ийн нөөцтэй байна.

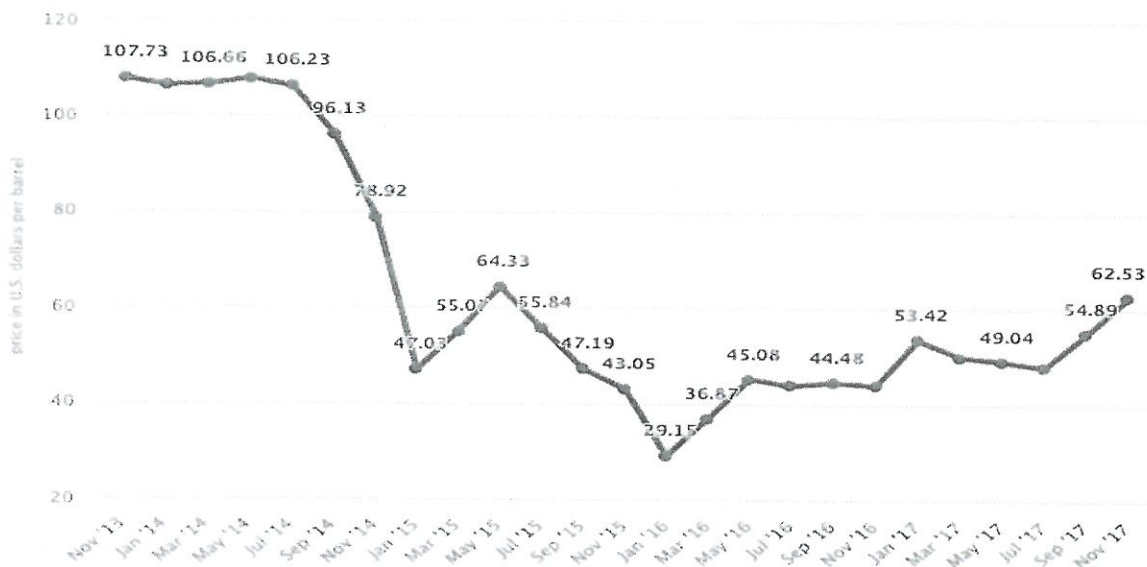
Шатахууны 30 хоногийн хэрэглээтэй тэнцэх хэмжээний нөөцийг бүрдүүлэхийн тулд Засгийн газрын 2017 оны 10 дугаар сарын 3-ны өдрийн 297 дугаар тогтоолоор 2018 онд бүрдүүлэх компанийн нөөцийн хэмжээг 94700 тонн байхаар тогтоосон бөгөөд тогтоолын хавсралтаар батлагдсан компанийн нөөц бүрдүүлэх үүрэг бүхий 21 компанитай Ашигт малтмал, газрын тосны газар нь 2018 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн дотор гэрээг байгуулж, хэрэгжилтийн хангуулан ажиллаж байна.

Монгол Улсын хэмжээнд газрын тосны бүтээгдэхүүний үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллага, компанийн нийт 97 агуулах, 1267 шатахуун түгээх станц, шингэрүүлсэн шатдаг хийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа 10 хий цэнэглэх станц /агуулах/, 82 автомашин хийгээр цэнэглэх станцаар дамжуулан бөөний болон жижиглэнгийн үйл ажиллагаа явуулж байна.

“Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамжийг сайжруулах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын 2008 оны 48 дугаар тогтоолоор газрын тосны бүтээгдэхүүнийг нөөц хэлбэрээр байршуулах, нөөцийг хадгалахад нэмж шаардагдах сав барих ажлыг зохион байгуулахыг даалгасан. Мөн “Төрөөс газрын тосны салбарт 2017 он хүртэл баримтлах бодлого”-д газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөцийг хадгалах агуулахыг бүс нутаг, нийслэл орчимд барих асуудал тусгагдсан.

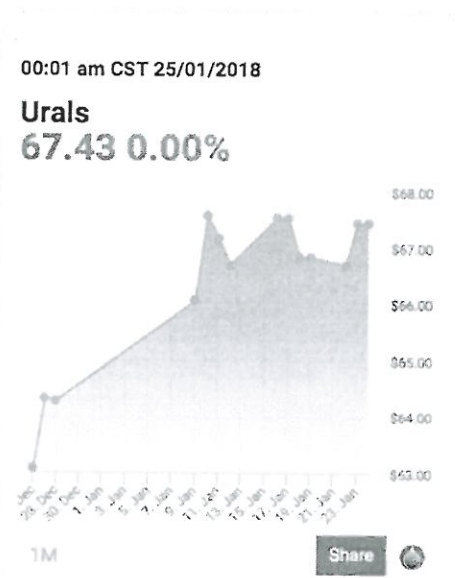
5. Шатахуун, түлшний үнэ нэмэгдсэн гэх шалтгаанаар өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үнэ иргэдийн амьжиргаанд хэрхэн сөргөөр нөлөөлөх тооцооллыг танилцуулах талаар.

Дэлхийн түүхий эдийн зах зээлд ОХУ-ын УРАЛС нэр төрлийн газрын тосны үнэ ханш сүүлийн өсч байгаатай холбоотойгоор ОХУ-аас манай улсад нийлүүлж байгаа газрын тосны бүтээгдэхүүний хилийн үнэ 2017 оны 3, 4 дүгээр улиралд аажмаар нэмэгдэж ирсэн.

2018 оны 1 дүгээр сарын 25-ны өдрийн байдлаар олон улсын зах зээлд Уралс төрлийн газрын тосны үнэ ханш 1 баррель нь **67,43 ам.долларт** хүрч байна.

Futures & Indexes	Last	Change	%Change	Last Updated
WTI Crude	66.27	+0.66	+1.01%	(13 minutes delay)
Brent Crude	70.48	+0.46	+0.66%	(15 minutes delay)
Mars US	65.21	+0.79	+1.23%	(6 hours delay)
Opec Basket	67.32	+0.43	+0.64%	(23 Jan)
Canadian Crude Index	39.07	+0.00	+0.00%	(5 hours delay)
DME Oman	67.70	+0.40	+0.59%	(9 hours delay)
Urals	67.43	+0.00	+0.00%	(24 Jan)
Mexican Basket	59.09	+0.62	+1.06%	(23 Jan)
Indian Basket	67.51	+3.62	+5.67%	(23 Jan)
Western Canadian Select	34.22	+0.65	+1.94%	(23 Jan)
Middle East Sour Crude	67.48	+0.93	+1.40%	(23 Jan)
Dubai	66.21	+0.24	+0.36%	(23 Jan)
Brent Weighted Average	69.72	+0.84	+1.22%	(23 Jan)
Louisiana Light	68.60	+0.71	+1.05%	(23 Jan)
Coastal Grade A	55.25	+1.25	+2.31%	(24 Jan)
Domestic Swt. @ Cushing	62.25	+1.25	+2.05%	(24 Jan)
Giddings	56.00	+1.25	+2.28%	(24 Jan)

Үндэсний Статистикийн хорооноос гаргасан 2017 оны жилийн эцсийн өргөн хэрэглээний барааны үнийн өөрчлөлтийн статистик тоо мэдээллээс авч үзвэл өнгөрсөн 2017 оны жилийн эцсийн байдлаар **A-80 бензиний жижиглэнгийн үнэ 2,1 хувиар, A-92 бензиний үнэ жижиглэнгийн үнэ 6,5 хувиар, дизель түлшний үнэ 4,9 хувиар** тус тус өссөн байна.

Өргөн хэрэглээний барааны үнийн ерөнхий индексийн тооцон гаргадаг барааны бүлгээр авч үзвэл тээврийн бүлгийн үнийн индекс 2017 оны байдлаар өнгөрсөн оны түвшнээс 10,4 хувиар, үүний дотор **тээврийн үйлчилгээний индекс 4,8 хувиар** өсчээ.

Хүснэгт. Өргөн хэрэглээний барааны үнийн өөрчлөлт, 2013-2017 онуудын байдлаар

БАРАА, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ БҮЛЭГ	Жин	2013	2014	2015	2016	2017
Хүнсний бараа, ундаа, ус	29.3	13.3	8.4	-6.1	1.2	6.4
Согтууруулах ундаа, тамхи	3.2	13.4	10.3	1.4	2.7	3.7
Хувцас, бөс бараа, гутал	16.1	17.6	14.3	5.5	1.5	4.2
Орон сууц, ус, цахилгаан, түлш	12.3	7.8	16.3	3.2	-0.9	7.4
Гэр ахуйн тавилга, бараа	4.7	18.2	11.5	5.1	1.4	5.5
Эм, тариа, эмнэлгийн үйлчилгээ	3.6	13.2	9.1	4.1	5.7	9.3
Тээвэр	12.2	3.0	8.6	1.4	-0.8	10.4
Холбооны хэрэгсэл, шуудангийн үйлчилгээ	4.4	-0.3	0.0	-0.8	0.1	-0.5
Амралт, чөлөөт цаг, соёлын бараа, үйлчилгээ	2.8	0.3	8.1	2.4	0.2	3.9
Боловсролын үйлчилгээ	4.7	27.2	16.8	23.1	2.5	5.5
Зочид буудал, нийтийн хоол, дотуур байрны үйлчилгээ	2.6	17.8	8.6	4.4	1.2	3.0
Бусад бараа, үйлчилгээ	4.1	17.2	11.8	5.1	3.1	7.9
Ерөнхий индекс	100.0	12.5	11.0	1.9	1.1	6.4

Эх сурвалж: Үндэсний Статистикийн хороо, 2017 оны жилийн эцсийн статистик мэдээ

Монгол Улсын Засгийн газрын 2018 оны 1 дүгээр сарын 24-ний өдрийн хуралдаанаар өргөн хэрэглээний автобензиний онцгой албан татварыг тэглэх, өндөр октантай автобензин болон дизель түлшний онцгой албан татварыг одоо мөрдөж байгаа түвшинд хэвээр үлдээхээр шийдвэрлэсэн.

Ийнхүү автобензиний онцгой албан татварыг тэглэсэнтэй холбоотойгоор цаашид бензиний жижиглэн худалдаалах үнэ ханшид ойрын хугацаанд өсөлт гарахгүй гэж үзэж байна. Дунд болон урт хугацаанд газрын тосны бүтээгдэхүүний үнэ ханш өсөх эсэх нь гагцхүү дэлхийн зах зээл дэх газрын тосны эрэлт, нийлүүлэлтээс хамаарах болно.

Засгийн газраас онцгой албан татварыг тэглэх арга хэмжээг аваагүй, үүний улмаас бензин, шатахууны жижиглэн худалдаалах үнийг литр тутамд 100 төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн гэж тооцож үзвэл 2018 оны жилийн эцсийн байдлаар өргөн хэрэглээний барааны үнийн индексийг 1,4 пунктээр нэмэгдүүлэх тооцоотой байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗАР

**2013-2015 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ШАТАХУУНЫ ЖИЖИГЛЭН
ХУДАЛДААНЫ ҮНИЙГ ТОГТВОРЖУУЛАХ ДЭД ХӨТӨЛБӨРИЙН
ТАЛААРХ ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА**

2018 оны 01 дүгээр
сарын 25-ны өдөр

Улаанбаатар хот

“Шатахууны жижиглэнгийн худалдааны үнийг тогтворжуулах” дэд хөтөлбөрийн зорилго нь шатахууны хил үнэнд валютын ханшын өөрчлөлтөөс нөлөөлөх нөлөөллийг бууруулах, шатахууны жижиглэнгийн үнийг тогтворжуулах, газрын тосны бүтээгдэхүүний улсын нөөц бүрдүүлэх боломжийг нэмэгдүүлэх үндсэн зорилготой байсан.

Хууль эрх зүйн зохицуулалт:

Төв банкны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалт, Өрсөлдөөний тухай хуулийн 13.3 дугаар заалт, Засгийн газрын тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2 дахь заалтуудыг тус тус үндэслэн Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Уул уурхайн /хуучин нэрээр/ сайд нар 2012 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн А-171/46 дугаар хамтарсан тушаал гаргаж, “Шатахууны жижиглэнгийн худалдааны үнийг тогтворжуулах SIFS” дэд хөтөлбөрийг баталсан.

- ❖ Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Уул уурхайн /хуучин нэрээр/ сайдын 2013 оны 09 дүгээр сарын 12-ны өдрийн А-187/183 дугаар хамтарсан тушаалаар дээрх дэд хөтөлбөрт нэмэлт 4 өөрчлөлт оруулан баталсан.
- ❖ Монголбанкны Ерөнхийлөгч, Уул уурхайн /хуучин нэрээр/ сайдын 2014 оны 02 дугаар сарын 11-ний өдрийн А-30/37 дугаар хамтарсан тушаалаар дээрх дэд хөтөлбөрт дахин нэмэлт өөрчлөлт оруулан баталсан ба уг нэмэлт өөрчлөлтөөр “Санхүүжилтийн нийт дүн 167 тэрбум” гэснийг “Шатахууны жижиглэнгийн худалдааны 2 сарын дундаж хэрэгцээнээс ихгүй” гэж, хөтөлбөр дэх Уул уурхайн яамны чиг үүрэгт 4 нэмэлт заалт, Монголбанкны чиг үүрэгт 3 нэмэлт заалт оруулж, улмаар хэрэгжүүлэх бодлогын арга хэмжээнд хэд хэдэн өөрчлөлт оруулсан байна.

Хөтөлбөрийн хугацаа, санхүүжилтийн хэмжээ:

Энэхүү хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хугацаа нь 3 жил байсан бөгөөд санхүүжилтийн нийт дүн 167 тэрбум төгрөг байхаар анх шийдвэрлэсэн. Хөтөлбөр хэрэгжүүлэгч компаниудад жилийн хугацаатай санхүүжилт олгосон бол газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч ихэнх компаниудтай 2012 оны 11 дүгээр сард гэрээ байгуулан 3.8 хувийн хүүтэй зээлийг олгосон.

Хөтөлбөр хэрэгжих хугацаанд нийт 222.8 тэрбум төгрөгийн зээлийг олгож, хөтөлбөрийг 2015 оны 10 дугаар сарын 28-ны өдөр хүртэл үргэлжлүүлэхээр төлөвлөж байсан боловч хэлцлийг 2015 оны 03 дугаар сарын 15-ны өдрөөр тасалбар болгон хөнгөлөлтэй зээлийн төлбөрийг эргүүлэн төлүүлсэн.

Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга замын талаар:

Энэхүү хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга механизм нь санхүүжилтийн өртгийг багасгах, хил дээрх өртгийн валютын ханшийн өөрчлөлтөөс хамаарах нөлөөллийг бууруулахад чиглэсэн Монголбанкнаас тогтоосон хүүгээр зээлийн шугам нээх, санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийг ашиглах замаар хэрэгжүүлнэ гэж төлөвлөсөн.

Хөтөлбөрт хамрагдсан талууд:

SIFS дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд Монголбанк, Уул уурхайн /хуучин нэрээр/ яам, тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч жижиглэнгийн худалдааны үйл ажиллагаа эрхэлдэг хуулийн этгээд болон хэрэгжүүлэгч компанийн сонгосон дотоодын банкууд оролцсон.

Хэрэгжиж буй дэд хөтөлбөрт тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, шатахууны худалдаа эрхлэгч нэр бүхий 14 компани, 8 арилжааны банк оролцсон байна. Үүнд: НИК, Петровис, Магнай трейд, Шунхлай, Сод монгол, Жаст Ойл, Петрожамп, М-Ойл, Ойн бирж, Хөрс автосервис, Монсульт, Рысжан, Ундрага Увс, Синчи Ойл компаниуд болон арилжааны Худалдаа хөгжил, Голомт, ХААН, Хас, Чингэс хаан, Капитал, Улаанбаатар хотын болон Төрийн банкууд оролцсон.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтэнд тавьсан үнэлгээний талаар:

- SIFS дэд хөтөлбөрийн үр дүн, зорилтот ажлуудын биелэлт, хэрэгжилтийн үнэлгээг Монгол банк болон Уул, уурхайн яамнаас хамтран 2013-2015 онуудад 7 удаа гаргаж дүгнэсэн /2013/1, 2013/2, 2013/3, 2013/4, 2014/01, 2014/04, 2015/01/.
- Монгол банкны Ерөнхийлөгч болон Уул, уурхайн /хуучин нэрээр/ сайдын 2014 оны 04 дүгээр сарын 18-ны өдрийн А-64/75 дугаар хамтарсан тушаалын дагуу Монгол банк, УУЯ, Газрын тосны газрын хамтарсан шалгалтыг мөн сарын 18-наас 05 дугаар сарын 30-ны хооронд хийж, шалгалтын дүнгийн талаар танилцуулга, материал гаргасан байна.
- Монгол банкны Ерөнхийлөгч болон Уул, уурхайн /хуучин нэрээр/ сайдын 2015 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрийн А-155/222 дугаар хамтарсан тушаалаар дэд хөтөлбөрийн хэгжилтийн хугацааг 2015 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдрөөр тасалбар болгон дуусгавар болгож, дэд хөтөлбөрийн үнэлгээг хавсралтаар баталсан байна.

Хөтөлбөрийн явц, үр дүнгийн талаар:

Хөтөлбөрийг эхлүүлэхдээ нэр бүхий 13 компанид 191.9 тэрбум төгрөгийн жилийн 3.8 хувийн хүүтэй зээлийн шугам нээсэн ба форвард хэлцлээр олгох валютын дүн нь 137.9 сая ам.доллар байв. Хөтөлбөр эхлэх үеийн форвард хэлцлийн ханш 1391.5 төгрөг орчим байсан. Дэд хөтөлбөрийг 2014 онд сунгахад санхүүжилтийн эх үүсвэрийг 222.8 тэрбум төгрөг болгон нэмэгдүүлсэн.

Уул уурхайн яамнаас хөтөлбөрт заагдсан үүргийнхээ дагуу 2012 оны 11 дүгээр сард Засгийн газрын 134 дүгээр тогтоолоор жижиглэнгээр болон бөөнөөр худалдаалж буй шатахууны онцгой албан татварын хувь хэмжээг ялгавартайгаар ногдуулах болсон.

Гадаад хил үнийн өөрчлөлттэй уялдуулан дотоодын жижиглэнгийн худалдааны үнийг тогтворжуулах зорилгоор 2013 оны Засгийн газрын 236, 406 дугаар тогтоолоор ОАТ-ын хувь хэмжээнд өөрчлөлт оруулж байсан. Улмаар дотоодын зах зээлд худалдаалагдаж байсан шатахууны жижиглэн болон бөөний үнэд гажуудал үүссэнийг засч залруулахаар 2014 оны Засгийн газрын 24 дүгээр тогтоолоор шатахууны жижиглэнгийн болон бөөний худалдаанд онцгой албан татварын хувь хэмжээг ялгавартайгаар ногдуулж байсныг өөрчилсөн.

Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй гадаад нийлүүлэгч нартай “Нэг цонх”-ны бодлогоор харьцах зорилгыг хэрэгжүүлэхээр манай гол нийлүүлэгч ОХУ-ын Роснефть, БНХАУ-ын Чайна Ойл компаниудтай Уул уурхайн /хуучин нэрээр/ яам хэлцэл хийж, олон улсын газрын тосны биржийн үнэнд суурилсан аргачлалаар нийлүүлэх шатахууныхаа үнийг тодорхойлж байхаар тохиролцож чадсанаар, урьд нь санал болгодог байсан гадаад хил үнийг нэр төрлөөс хамааруулан тонн тутамд 180-370 ам.доллараар бууруулсан.

Олон улсын зах зээлд түүхий газрын тосны үнэ буурснаар шатахууны гадаад үнэ мөн буурсан таатай боломжийг ашиглан 2014 оны 8 дугаар сараас эхлэн үе шаттайгаар валютын форвард хэлцлийн ханшийг 1441, 1515, 1575, 1715, 1850, 1930 болгох замаар зах зээлийн ханшид ойртуулах арга хэмжээ авсан.

Мөн 2015 оны 1 сараас дэд хөтөлбөрийн санхүүжилтийн зээлийн хүү жилийн 3.8 хувь байсныг 17-18 хувь болгосон байна. Шатахуунд ногдуулдаг онцгой албан татварын хувь хэмжээ 0-30 мянга байсныг 252-265 мянган төгрөг болгож өөрчилсөн.

Хөтөлбөрийн сайн тал, гарсан үр дүн	Хөтөлбөрийн дутагдалтай талууд
<ul style="list-style-type: none"> ➢ Хөтөлбөрийн үр дүнд шатахууны худалдаа эрхлэгч компаниуд нэг цонхны бодлогоор гадаад нийлүүлэгчтэй харьцдаг болсон. ➢ Валютын ханшийн өөрчлөлт, шатахууны хилийн үнийн өсөлтөөс шалтгаалан шатахууны жижиглэнгийн үнийн өсөлт үүсэхээс сэргийлж чадсан. Өөрөөр хэлбэл хөтөлбөр хэрэгжүүлсэн хугацаанд манай улсын хэмжээнд газрын тосны бүтээгдэхүүний дотоодын жижиглэнгийн үнийн савалгаа үүсээгүй, шатахууны үнэ тогтвортой байж, хэрэглэгчдийн талархлыг хүлээсэн. ➢ Шатахууны үнийн өсөлтийг далимдуулан бусад хэрэглээний бараа, үйлчилгээний хиймэл үнийн өсөлт үүсдэг тогтолцоог хааж, бусад салбаруудыг эдийн засгийн хувьд 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Зарим аж ахуйн нэгжүүдэд олгосон санхүүжилт жижиглэнгийн борлуулалтын хэмжээнээс хэт өндөр тогтоогдож байсан. ➢ Авсан валютыг дансандаа удаан хугацаагаар байршуулах, утга тодорхойгүй гүйлгээ хийсэн, зээл төлсөн. ➢ Газрын тосны бүтээгдэхүүний жижиглэн, бөөний борлуулалт, нөөц, импортын мэдээ зөрүүтэй байх, зөрүүтэй мэдээ ирүүлсэн. ➢ Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч тодорхой тооны компаниудад валютын хөнгөлөлттэй зээл олгосон нь Монгол Улсын тодорхой төсвийг удаан хугацаагаар төвлөрүүлснээс

<p>тогтвортой байх нөхцөлийг бүрдүүлсэн.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Имфляцид үзүүлэх шатахууны үнийн өсөлтийн дарамтыг бууруулсан. ➤ Газрын тосны бүтээгдэхүүн импортлогч, шатахууны худалдаа эрхлэгч аж ахуйн нэгжүүдийн санхүүгийн чадавхи нэмэгдэж, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулах нөхцөл бүрдсэн. ➤ Шатахуун импортлогч компаниуд гадаад валют худалдан авах зах зээл хайх шаардлагагүй болж, төлбөр тооцоо сааталгүй хийгдэж газрын тосны бүтээгдэхүүн худалдан авалтын хэмжээ өссөн. ➤ Компаниудад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлснээр газрын тосны бүтээгдэхүүний нөөцийн хэмжээ нэмэгдэж, шатахууны сарын үлдэгдэл нөөцийг 38 мянган тонноос 90 ба түүнээс дээш мянган тоннд хүргэж, эрэлт, нийлүүлэлтийн тэнцвэртэй байдлыг хангасан. ➤ Хөтөлбөр хэрэгжүүлэх хугацаанд Засгийн газрын шийдвэр гаргуулан шатахууны гааль, онцгой албан татварын хэмжээг зохих түвшинд хүргэн тогтоож, валютын ханш болон шатахууны хилийн үнийн өөрчлөлтөөс хамгаалах бололцоог бүрдүүлсэн. Шатахуунд ногдох ОАТ-ын хувь хэмжээ өссөнөөр 2015 онд Улсын төсөвт 360 орчим тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлсэн. 	<p>төсөвт тодорхой хэмжээний хүндрэл үүссэн.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Хөтөлбөрийн гол зорилго, зорилтыг ойлгоогүйгээс төрөөс зориудаар хувийн хэвшлийн цөөн тооны аж ахуйнуудыг санхүүжүүлж байна гэсэн ойлголт иргэдэд төрсөн. ➤ Монголбанкны валютын нөөц хомсдолтой үед нийлүүлэлтийг дангаар хангахад хүндрэлтэй байсан.
--	--

УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН ЯАМ